

PSY202 Psychologie v paliativní péči

jaro 2005

Rozsah:

výuka 4 hodiny 1x za 14 dní

Vyučující:

Mgr. Ondřej Ptáček

Předpoklady:

určeno pro studenty bakalářského studia psychologie na FSS MU

studenti využijí poznatků z obecné psychologie, psychologie osobnosti a sociální psychologie

Anotace:

V rámci předmětu *Psychologie v paliativní péči* budou posluchači seznámeni s nově se rozvíjejícím oborem – paliativní medicínou, která poskytuje komplexní a multidisciplinární péči pacientům v terminální fázi nemoci. Psycholog hraje důležitou roli v týmu, který o se nevyлéčitelně nemocného pacienta stará, protože svými specifickými znalostmi a dovednostmi přispívá k péči o celého člověka (bio-psycho-spirito-sociální princip). Studenti získají základní teoretické poznatky o specifických psychologických, medicínských a duchovních potřebách terminálních pacientů a seznámí se s obsahem a formami paliativní péče, tak jak je dnes realizována především v hospicové péči a na paliativních odděleních LDN. Předmětem teoretického i praktického zájmu bude také problematika sdělování závažné pravdy (*breaking bad news*). Součástí výuky budou sebezkušenostní techniky, které mohou pomoci studentům integrovat tabuizované téma vlastní smrtelnosti také na rovině prožitkové. Předmět je realizován ve spolupráci s Lékařskou fakultou MU (MUDr. Ondřej Sláma, Centrum léčby bolesti FN Brno-Bohunice) a PhDr. Martinou Kosovou (Masarykův onkologický ústav).

Annotation

Seminar called 'Psychologist in Palliative care' introduces new domain – palliative medicine – that provide complex and multidisciplinary care about patients in terminal phase of the disease. Psychologist is important part of medical staff because by his specific knowledge and skills participates on care about whole human (bio-psycho-spiritual-social principle). Students will acquire basic theoretical information about specific psychological, medical and spiritual needs of terminal patients and will be acquainted with meanings and forms of palliative care as they are implemented in Hospices and Nursing homes. Seminar is realized in cooperation with Faculty of Medicine, Masaryk's university – MUDr. Ondřej Sláma (Centre for Pain Treating by University Hospital in Brno-Bohunice) and PhDr. Martina Kosová (Masaryk onkological institute). Theme 'breaking bad news' is the object of theoretical and practical interest. Parts of teaching are self-experience techniques that could help students to integrate death to their own lives also on experience level.

Osnova:

- Vymezení paliativní medicíny, pozice a role psychologa v paliativní péči.
- Formy paliativní péče a jejich uplatnění v ČR (hospic, domácí hospicová péče, paliativní oddělení nemocnic a LDN).
- Dějiny umírání – historicko-psychologický exkurz. Fenomén smrti v ontogenezi člověka – vývojové hledisko.
- Jak se dnes umírá v ČR? – nedostatky a možnosti rozvoje péče o umírající aneb co ukázal výzkum mezi odborníky a pozůstalými.
- Osobnost terminálně nemocného pacienta.
- Medicínské aspekty umírání.

- Psychologické přístupy k nevléčitelně nemocným, krizová intervence, možnosti psychoterapie.
- Specifika komunikace s těžce nemocným pacientem.
- Informování pacienta o jeho zdravotním stavu – breaking bad news – současné evropské a americké modely.
- Práce s rodinou nemocného, starost o pozůstalé (bereavement care).
- Etické a právní aspekty sdělování.
- Jak vést rozhovor s nemocným / pozůstalými – praktická ukázka.
- Jak zacházet s faktem vlastní smrtelnosti? – sebezkušenostní techniky

Typ výuky a zkoušky:

Povinná účast alespoň 80%. Zakončení formou kolokvia – rozprava nad esejí (10 000 znaků).

Informace učitele:

maximální počet studentů 20

v plánu je návštěva Domu léčby bolesti s hospicem sv. Josefa v Rajhradě u Brna

Literatura (výběr):

- Balint, M (1999). Lékař, jeho pacient a nemoc. Praha: Grada.
- Beran, J. (1997). Základy komunikace s nemocným. Praha: Nakladatelství Karlovy univerzity.
- D. Doyle, D. Hanks, G.W.C., MacDonald, N. (Eds.). Oxford Handbook of Palliative Medicine. Oxford: Oxford University Press.
- Dostálová, O. (1986). Psychoterapeutické přístupy k onkologicky nemocným. Praha: Avicenum.
- Frankl, E. (). Vůle ke smyslu. Brno: Cesta.
- Haškovcová, H. (1985). Spoutaný život. Praha: Panorama.
- Haškovcová, H. (1996). Práva pacientů. Praha: Nakladatelství Aleny Krtilové.
- Haškovcová, H. (2002). Lékařská etika. Praha: Galén.
- Honzák, R. (1999). Komunikační pasti v medicíně. Praha: Galén.
- Chovancová, Z., Vašková, J. (1998). Diagnóza nádor a co dál? Praha: Grada.
- Jakoubková, J. et al. (1998). Trendy soudobé onkologie. Praha: Galén
- Kapr, J. & Koukola, B. (1998). Pacient: revoluce v poskytování péče. Praha: Slon.
- Kastová, V. (2000). Krize a tvořivý přístup k ní. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (1989). Vážně nemocný mezi námi. Praha: Avicenum.
- Křivohlavý, J. (1995). Rozhovor lékaře s pacientem. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví.
- Křivohlavý, J. (2002) Psychologie nemoci. Praha: Grada.
- Kübler-Ross, E. (1995). Odpovědi na otázky o smrti a umírání – etický manuál pro mediky, lékaře a sestry. Praha: Tvorba.
- Lukasová, E. (). I tvoje utrpení má smysl. Brno: Cesta
- Šimek, J. (2001). Sdělování závažné pravdy v nemoci. Psychologie dnes, 7-8:14-15
- Vondráček, V. (1981). Úvahy psychologicko-psychiatrické. Praha: Avicenum.
- Vorlíček, J. & Adam Z. et al. (1998). Paliativní medicína. Praha: Grada.
- Vybíral, Z. (1997). Úvod do psychologie komunikace. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Vybíral, Z. (1999). Co, čím, jak a s kým komunikujeme? Hradec Králové: Gaudeamus.